

Српско археолошко друштво

Градски музеј Сомбор

СРПСКО АРХЕОЛОШКО ДРУШТВО

XLVI СКУПШТИНА И ГОДИШЊИ СКУП

Сомбор, 25-27. мај 2023. године

Програм, извештаји и апстракти

140 ГОДИНА

СРПСКОГ АРХЕОЛОШКОГ ДРУШТВА

Сомбор 2023

Организациони одбор скупа

Антонио Ратковић, градоначелник Града Сомбора

Давид Фирањ, директор Градског музеја Сомбор

Анђелка Путица, Градски музеј Сомбор

Викторија Узелац, Градски музеј Сомбор

др Огњен Младеновић, секретар Српског археолошког друштва

др Војислав Филиповић, потпредседник Српског археолошког друштва

др Адам Н. Црнобрња, председник Српског археолошког друштва

Научни одбор скупа

проф. др Душан Михаиловић, Филозофски факултет, Београд

prof. dr Martina Blečić Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

prof. dr Boris Kavur, Univerza na Primorskem, Fakulteta za humanistične študije, Koper (SLO)

dr Daria Ložnjak Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

dr Marko Dizdar, Institut za arheologiju, Zagreb

др Драган Милановић, Археолошки институт, Београд

др Надежда Гавриловић Витас, Археолошки институт, Београд

Марин Бугар, Народни музеј, Крушевац

др Драгана Вуловић, Археолошки институт, Београд

др Видан Димић, Археолошки институт, Београд

мр Александар Алексић, Завод за заштиту споменика културе Ниш

др Војислав Филиповић, Археолошки институт, Београд

др Адам Н. Црнобрња, Народни музеј Србије

Приредили: Адам Црнобрња и Војислав Филиповић

Издавач: Српско археолошко друштво, Београд и Градски музеј Сомбор

За издавача: Адам Црнобрња и Давид Фирањ

Штампа: Colorgrafx, Beograd

Тираж: 150

Бесплатан примерак

ISBN 978-86-80094-22-9

Република Србија

XVLI скупштина и годишњи скуп Српског археолошког друштва и штампање ове публикације финансирани су средствима Министарства културе и Министарства, технолошког развоја и иновација Републике Србије

и технолошких одлика, коштана индустрија са локалитета Кленак има доста сличности са другим коштаним индустријама са винчанских локалитета. Као главна разлика, међутим, може се уочити готово потпуно одсуство удица израђиваних од рога, које су доста бројне на оближњем локалитету Гомолава.

**СЕСИЈА: „LIVING TWICE“ – SEKUNDARNA UPOTREBA
PREDMETA I PROSTORA U ARHEOLOŠKOM ZAPISU**
(сесија, В. Димић и Ј. Вуковић)

Vidan Dimić, Arheološki institut, Beograd
Dragana Antonović, Arheološki institut, Beograd

**VIŠESTRUKЕ BIOGRAFIЈЕ GLAČANOG I ABRAZIVNOG
KAMENOG ORUĐA U KASNOM NEOLITU SRBIЈE**

Kamen je od najranije praistorije bio jedan od osnovnih prirodnih materijala koga je čovek koristio za izradu oruđa potrebnog za svakodnevni život. Stoga je vezanost čoveka za kamen kao sirovinu veoma duboka, i kao takva se, sa manje ili više promena, održala i nakon pojave metala. Iako je upotreba kamena kroz praistoriju bila primarno utilitarnog karaktera, uzevši u obzir glavne karakteristike ovog materijala – otpornost i postojanost, kameni predmeti su neretko imali i simboličku vrednost. Zahvaljujući istim ovim osobinama, alatke od kamena su imale dug, ali i dinamičan i složen životni vek, tokom koga su više puta mogle da procirkulišu kroz različite segmente operativnog lanca, sve do krajnjeg odlaganja. Načini na koje je kameno oruđe izrađivano, upotrebljavano i odlagano, ili na koje je cirkulisalo iz konteksta u kontekst, pre svega su proizvod društvenih tradicija i praksi. Različiti aspekti upotrebe ove sirovine posebno se ističu u neolitu kada je tehnologija obrade kamena dovedena do vrhunca. Kako se alatke od kamena relativno sporo „troše“, uz prikladno održavanje su mogle biti korišćene dugo vremena, a često su i nakon manjih ili većih oštećenja započinjale novi životni ciklus kroz različite reciklažne procese ili u sekundarnom kontekstu. Iako istraživački veoma interesantni, ti specifični načini na koje se predmeti od kamena, najčešće nakon oštećenja u inicijalnoj funkciji, preusmeravaju na sekundarnu ili reciklažnu funkciju su često zapostavljeni u arheološkim studijama. Spekatar ponovnih funkcija takvih kamenih oruđa je širok, od utilitarnih do simbolič-

kih, stoga nude značajne podatke o kulturnim praksama zajednica koje su ih proizvodile i koristile.

Cilj ovog izlaganja je da razjasni upotrebu termina ponovne, prolongirane, sekundarne i reciklažne upotrebe u okviru glačane kamene industrije, kao i da prikaže najučestalije primere upotrebe glačanih i abrazivnih alatki u sekundarnom kontekstu u kasnom neolitu Srbije. Fokus je pre svega stavljen na oruđe za „svakodnevnu upotrebu“ i načine na koje se ono preusmeravalo kroz različite segmente operativnog lanca.

Dragana Rajković, Arheološki muzej Osijek

KAMENI NALAZI U GROBOVIMA LENDELSKE POPULACIJE NA LOKALITETU KOTLINA-SZUZAI HEGY, HRVATSKA

Sustavnim arheološkim istraživanjem lokaliteta Kotlina-Szuzai Hegy u hrvatskom dijelu Baranje, istraženo je lendelsko naselje s ukupno 12 ukopa u zgrčenom položaju. Apsolutnim arheološkim datiranjem, naselje se može smjestiti u razdoblje između 4800-4500. god. pr. Kr. Grobovi su sadržavali ukope odraslih individua i ukope djece, a specifični su radi raznovrsnosti grobnih priloga položenih uz tijelo sahranjene osobe. Grobne priloge uglavnom čine raznolike keramičke posude, dijelovi nakita od spondylusa i kamene izrađevine. U istraživanju je pronađen i znatan broj nalaza izrađenih od različitih vrsta kamena, koji pripadaju i lomljenim i glačanim kamenim izrađevinama. Na kamenim alatkama vidljivi su tragovi uporabe, oštećenja, kao i ponovne uporabe kada je primarni oblik alatke potpuno reduciran do neprepoznatljivog oblika. Tek kada su iskorišteni svi potencijali kamena, on izlazi iz uporabe. Suprotnost tome predstavljaju kamene izrađevine polagane u grobove pojedinaca, kao grobni prilozi. Te izrađevine su cjelovite, one u grobnom inventaru imaju i poseban položaj u odnosu na ukop pokojnika, a njihov značaj iz uporabnog transformiran je u simbolički značaj i vezan je uz status pokojnika i to kao njegovo osobno oruđe koje ga prati i nakon smrti.

U radu će se prezentirati rezultati sustavnog istraživanja s posebnim naglaskom na sekundarnu uporabu kamenih izrađevina te njihovu mnogostruku funkciju, kako uporabnu, tako i simboličku.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

902/904(497.11)(048)
902/904:005.745(497.11)"2023"(083.97)
902/904:061.2(497.11)"2023"

СРПСКО археолошко друштво (Београд). Скупштина (46 ; 2023 ; Сомбор)
Програм, извештаји и апстракти / Српско археолошко друштво, XLVI
Скупштина и Годишњи скуп Сомбор, 25-27. мај 2023. године ; [приредили Адам
Црнобрња и Војислав Филиповић]. - Београд : Српско археолошко друштво ;
Сомбор : Градски музеј Сомбор, 2023 (Beograd : Colorgrafx). - 105 стр. ; 21 cm

Текст на срп. и енгл. језику. - Текст ћир. и лат. - На насл. стр.: 140 година
Српског археолошког друштва. - Тираж 150.

ISBN 978-86-80094-22-9 (САД)

1. Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
а) Српско археолошко друштво (Београд). Годишњи скуп (46 ; 2023 ; Сомбор)
-- Програми б) Археолошка истраживања -- Србија -- Апстракти

COBISS.SR-ID 115955465